λογος τῶν νεῶν». Ὁ ποιητὴς τοῦ μνημειώδους ἔπους τῆς «Ἰλιάδος», διὰ νὰ δώσῃ ἀρτίαν μορφὴν εἰς τὸ ἔργον του ὡς πρὸς τοὺς ἥρωάς του, εὑρέθη ἠναγκασμένος νὰ καταφύγῃ καὶ νὰ ἀντλήσῃ εἰδήσεις ἀπὸ τὰ παλαιότερα ποιήματα. Ἐχρησιμοποίησεν αὐτὰ χωρὶς νὰ ἀλλοιώσῃ τὸ ἱστορικόν των περιεχόμενον, ἀρκεσθεὶς εἰς προσθήκας, δι' ὧν συνετελεῖτο ἡ σύνδεσίς των μὲ τὸ ὅλον θέμα τοῦ ποιήματος, ὅπερ ἦτο ἡ μῆνις τοῦ Ἀχιλλέως. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον περιέγραψε τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Ἀχιλλέως διὰ τῶν στίχων 682-685.

«οἵ τ' Ἅλον, οἵ τ' Ἀλόπην, οἵ τε Τρηχῖνα νέμοντο
οἵ τ' εἶχον Φθίην ἠδ' Ἑλλάδα καλλιγύναικα
τῶν αὖ πεντήκοντα νεῶν ἦν ἀρχὸς Ἀχιλλεύς».

Διὰ νὰ συσχετίσῃ δὲ τοὺς παρατεθέντας στίχους μὲ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἰλιάδος προσέθεσεν ἐν συνεχείᾳ τοὺς στίχους 686-694, εἰς οὓς γίνεται λόγος περὶ τῆς μήνιος τοῦ Ἀχιλλέως καὶ περὶ τῆς ἀποχῆς του ἀπὸ τὸν πόλεμον. Δὲν πρέπει νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχήν μας ὅτι καὶ ὁ στίχος 683 ἔχει προστεθῆ διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ εὑρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐπακολουθοῦσαν περιγραφὴν τῆς ἐπικρατείας τοῦ Πρωτεσιλάου. Εἰς τοὺς στίχους 695-697 λέγεται ὅτι τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Πρωτεσιλάου ἀπετέλουν αἱ πόλεις Φυλάκη καὶ Ἴτων, αἵτινες εἶναι ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς Φθίας καὶ αἱ Πτελεὸς καὶ Πύρασος, αἵτινες κεῖνται εἰς τὴν παραλίαν αὐτῆς. Ἐκτὸς τούτου ἡ ἐπικράτεια τοῦ Εὐμήλου, ἥτις ἔχει ὡς κέντρον της τὴν Ἰωλκὸν ἀποχωρίζει τὴν ἐν Φθίᾳ ἐπικράτειαν τοῦ Ἀχιλλέως ἀπὸ τὴν συνάφειάν της μὲ τὸ Πήλιον. Ὅθεν καθίσταται πρόδηλον ὅτι ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ «Καταλόγου τῶν νεῶν» ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν ἀρχαιότερον ποίημα, τὸ ὁποῖον ἀποδίδει εἰς τὸν Ἀχιλλέα μικροτέραν ἐδαφικὴν ἐπικράτειαν.

Ὡς συμπέρασμα τῆς ὅλης ἐρεύνης προκύπτει ὅτι αἱ παρεχόμεναι ὑπὸ τοῦ «Νεῶν καταλόγου» πληροφορίαι περὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν βασιλείων τῶν ἡρώων τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τυγχάνουν ἀρχαιότεραι καὶ ἱστορικώτεραι ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς πληροφορίας τὰς παρεχομένας ἀπὸ τὰς λοιπὰς ραψῳδίας τῆς Ἰλιάδος. Ὁ Ὅμηρος συνθέτων τὴν Ἰλιάδα εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν κατάλογον ἀπαριθμοῦντα τοὺς συμμετασχόντας εἰς τὴν ἐναντίον τῆς Τροίας ἐκστρατείαν ἥρωας, διαμορφωθέντα κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς. Ἡ στενὴ ἐπικράτεια ἐφ' ἧς φέρει ὁ «Κατάλογος τῶν νεῶν» βασιλεύοντα τὸν Ἀχιλλέα διηυρύνθη ἐκταθεῖσα καὶ μέχρι Πηλίου κατὰ τοὺς ἐπακολουθήσαντας χρόνους τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐπικῆς ποιήσεως. Ἀποδεικνύεται κατὰ ταῦτα ἀληθὴς ἡ κρίσις Θουκυδίδου, ὅστις ἐδέχθη ὡς πραγματικὸν ἱστορικὸν γεγονὸς τὴν κατὰ τῆς Τροίας ἐκστρατείαν, προσέθηκεν ὅμως ὅτι ὁ Ὅμηρος τὴν διεκόσμησεν ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον «εἰκὸς νομίζειν τὴν στρατείαν ἐκείνην μεγίστην μὲν γενέσθαι τῶν πρὸ αὐτῆς... ἢν εἰκὸς ἐπὶ τὸ μεῖζον ποιητὴν ὄντα (τὸν Ὅμηρον) κοσμῆσαι» Θουκ. 10, 3.

"ΜΟΝΑΙ ΚΥΡΙΟΥ...,,

Τοῦ κ. ΚΥΡΙΛΛΟΥ
Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων

Τὴν φιλίστορα καὶ φιλεπιστήμονα προσοχὴν πολλῶν ἐκ τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἡμετέρων[1] καὶ ξένων, σοβαρῶς ἀσχοληθέντων εἰς ἐξερεύνησιν καὶ ἐξακρίβωσιν στοιχείων σχετικῶς πρὸς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἁγίας, μνημεῖα ἐφείλκυσεν κατὰ καιροὺς ἡ καθ' ἡμᾶς θεόσωστος ἐπαρχία Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων διά τε τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς μνημεῖα τέχνης Βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς ἰδίᾳ τοιαύτης καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἰδιαιτέραν θέσιν, ἣν κατεῖχεν ὑπὸ διάφορα ὀνόματα ὡς Ἐπισκοπή, Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ Μητρόπολις[2].

Ὅλως εἰδικῶς ἐστράφη ἡ προσοχὴ τῶν μελετητῶν πρὸς τὰς Ἱερὰς Μονὰς τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς πεδιάσι ἐγκατεσπαρμένας καὶ ἀποτελούσας ὀάσεις πνευματικὰς πρὸς πνευματικὴν ἀναψυχὴν τοῦ ἀείποτε βαθέως καὶ εἰλικρινῶς πιστεύοντος θεσσαλικοῦ ποιμνίου.

Ὡς καρπὸν τῆς πολλῆς, κοπιώδους καὶ ἀξιοζήλου προσπαθείας ταύτης ἔχομεν τὸ ἱκανὸν ὑλικόν, ὅπερ τιθέμενον εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς ἐρευνητοῦ τῶν πτυχῶν τῆς τε ἐκκλησιαστικῆς καὶ θύραθεν ἱστορίας, ὡς πηγὴ ἱστορικῶς πλουσίως ἀποδεδειγμένη δύναται νὰ χρησιμεύσῃ.

Αἱ πολλὴν τὴν ἱστορίαν ἔχουσαι, οὐ μόνον ἐκκλησιαστικήν, ἀλλὰ καὶ ἐθνικὴν τοιαύτην, Πάνσεπτοι Μοναί, διακρίνονται μεταξὺ τῶν λοιπῶν μνημείων τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, ὡς ἔχουσαι ἀξίαν ἐθνικοθρησκευτικὴν καὶ ὡς ἐκ τούτου καύχημα διὰ τὸ Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὸν γένος εἶναι. Τοῦτο δέ συνάγεται καὶ ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς ἱδρύσεως καὶ ἀνοικοδομήσεως τῶν Ἱερῶν τούτων οἴκων ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ τῆς Θεσσαλικῆς γῆς.

Ἐγένοντο αἱ Μοναὶ αὗται κέντρα συγκεντρώσεως καὶ ἐμψυχώσεως τοῦ Ἑλληνορθοδόξου ποιμνίου, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τῶν Ὀθωμανῶν κατοχῆς. Γενόμεναι, κατὰ τὰς περιστάσεις, αἱ Μοναὶ αὗται χῶρος ἀσύλου καὶ καταφυγῆς τῶν ἀγρίως διωκομένων πιστῶν τῶν ρημάτων τοῦ Υἱοῦ τῆς Παρθένου καὶ τῆς ἑλληνικῆς Ἰδέας, ἅμα δὲ καὶ ἑστία ἐν ᾗ ἀνεζωπυροῦτο, διὰ τῶν ἐνσυνειδήτων διδαχῶν τῶν ἐν αὐταῖς ἀσκουμένων Μοναχῶν - Ἱερέων, ἐν σχολείοις μυστικοῖς, ὁ τῆς ἐλευθερίας σπόρος ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀνδρῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν νέων καὶ παίδων, τῶν τῆς Ἑλληνικῆς Θεσσαλικῆς πατρίδος γόνων, σὺν τούτοις δὲ καὶ ὁρμητήρια, ἀλλὰ καὶ φρούρια τῶν ἀγωνιζομένων διὰ τὰ ἰδανικὰ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος, ἠσθάνθησαν, οὐχὶ ἅπαξ, τὴν παρουσίαν τῆς βεβήλου χειρὸς τῶν ἀπίστων, μέχρις αὐτῶν τῶν τελευταίων χρόνων.

Τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ Μονῶν ἐν καταστάσει πλήρους ἢ καὶ μερικῆς ἐγκαταλείψεως εὑρισκομένων, ἐλλείψει προσωπικοῦ, τοὐτέστι τῶν τῆς Παναγίας Καλλιφωνίου, τῆς Μεταμορφώσεως Βραγγιανῶν, τῆς Πέτρας, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς ἐπιλεγομένης «Καραϊσκάκη», τῆς Ρεντίνης, τῆς Παναγίας Σπηλιᾶς, πολλὴν ἀπασῶν τὴν ἀξίαν καὶ σημασίαν ἐχουσῶν, ἀπό τε ἐκκλησιαστικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἐπόψεως, προέχει ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν, τὴν

1. Βλ. τὰς τοῦ ἀειμνήστου προκατόχου ἡμῶν κατ' ἀρχὴν διατριβὰς περὶ τῶν Ἱερῶν Μονῶν τῆς Πίνδου. Ἀναφέρομεν καὶ τὰς τοῦ ἑλλογ. Καθηγητοῦ κ. Ἀναστ. Ὀρλάνδου μελέτας, ἵνα περιορισθῶμεν εἰς ταύτας καὶ μόνον.

2. Ἐπισκοπαί: Φερσάλων, Φαναρίου, Καππούης.
Ἀρχιεπισκοπαί: Φαρσάλων, Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου, Φερσάλων καὶ Φαναρίου...
Μητροπόλεις: Φαναριοφερσάλων, Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων...

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
20/04/2024 01:36:44 EEST - 3.137.221.163

θέσιν καὶ τὴν ἱστορίαν, ἡ γνωστὴ ὡς Μονὴ Κορώνης ἢ Κρυερᾶς Πηγῆς τιμωμένη εἰς μνήμην τοῦ τῆς Θεοτόκου Γενεθλίου.

Αὕτη ἕνεκα τῆς ὅλως στρατηγικῆς θέσεως ἣν κατέχει δεσπόζουσα ἐπὶ τοῦ Θεσσαλικοῦ κάμπου, κειμένη ὡς «Κορώνα» ἐπί τινος ὄρους εἰς τὸ ἄκρον τῆς πεδιάδος, ἅμα δὲ ἕνεκα καὶ τοῦ πλούτου αὐτῆς, δι' οὗ κυρίως ἐπλουτίζετο διὰ τῶν ὄντως μεγάλων δωρεῶν τῶν ἐν Μολδοβλαχίᾳ εὐδοκιμησάντων Θεσσαλῶν, ἐδέχθη οὐχὶ ἅπαξ τὰς καταστρεπτικὰς ἐπιδρομὰς τῶν ἑκάστοτε βαρβάρων κατακτητῶν τῆς θεσσαλικῆς πεδιάδος καὶ πολλάκις ἐπυρπολήθη ἀνακαινισθεῖσα καὶ πάλιν ὑπό τῶν ἤδη ἀναφερθέντων Θεσσαλῶν δωρητῶν.

Ἡ Ἱερὰ τῆς Κορώνης Μονὴ ἔσχεν κοινοβιακὸν χαρακτῆρα καὶ κατὰ καιροὺς ἠρίθμει ἱκανὸν ἀριθμὸν μοναχῶν, διακριθέντων διὰ τὴν περὶ τὰ γράμματα κλίσιν αὐτῶν καὶ τῆς τέχνης ἀξίων θεραπόντων, διακριθέντων ἅμα καὶ διὰ τὴν φιλάνθρωπον αὐτῶν καὶ εὐεργετικὴν δραστηριότητα, ἥτις πολλάκις σωτήριος τοῖς ἐν Θεσσαλίᾳ Χριστιανοῖς ἐδηλώθη.

Τοῦ χαρακτῆρος τῆς Μονῆς κοινοβιακοῦ ὄντος, ἀνάλογος καὶ ὁ οἰκοδομικὸς ρυθμὸς διαπιστοῦται. Τοὐτέστιν, πέριξ Ναοῦ, διὰ τὴν κατανυκτικότητα αὐτοῦ διακρινομένου, τὰ οὕτω λεγόμενα προσκτίσματα, κοιτῶνες, βιβλιοθήκη, ξενών, ἡγουμενεῖον κ.λ.π., εἰς πτέρυγας ἀνοικοδομήθησαν.

Ὁ σήμερον εἰς καλὴν κατάστασιν διατηρούμενος Ναὸς εἶναι Βυζαντινῆς τέχνης σταυροειδὴς περιγεγραμμένος μονόκλιτος μετὰ τρούλλου στηριζομένου ἐπὶ πεσσῶν, πρὸ

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Γηροκομείου Δεμερλῆ.

δὲ τοῦ Ναοῦ ὑπάρχει ἄτριον καὶ νάρθηξ μετὰ τινος παρεκκλησίου παρ' αὐτῷ.

Τῶν λοιπῶν πέριξ τῆς Μονῆς κτιρίων σώζεται σήμερον ἓν τμῆμα πεπαλαιωμένον τῆς νοτίας πτέρυγος καὶ ἡ Βορειοδυτικὴ πτέρυξ ἐσχάτως ὑφ' ἡμῶν δαπάναις τῆς Δ.Ε.Η. ἀνεγερθεῖσα[3].

Εὐκρινῶς διαφαίνονται ἐπὶ τῶν τοίχων καὶ τῶν πεσσῶν αἱ ὑπὸ διαφόρων χειρῶν καλλιτεχνηθεῖσαι ἁγιογραφίαι, αἵτινες χρήζουσιν ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ μελέτης ἐπισταμένης διά τε τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτῶν ἀρτιότητα καὶ γραμμὴν θαυμαστῶς βυζαντινὴν ἢ μεταβυζαντινὴν τοιαύτην, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ὅλως τοπικιστικὸν χαρακτῆρα τῶν ἀπεικονιζομένων προσώπων. Οὕτω ἐπὶ παραδείγματι ἐν τῷ παρεκκλησίῳ ὑπάρχουσι ἐζωγραφισμέναι αἱ μορφαὶ τῶν κτητόρων καὶ ἀνακαινιστῶν τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς καὶ οἱ ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ γεννηθέντες, ἀθλήσαντες ἢ μαρτυρήσαντες Ἅγιοι, οἵτινες καὶ τὴν θεόσωστον ταύτην περιοχὴν προστατεύουσι καὶ καθοδηγοῦσιν εἰς ζωὴν ἐν Χριστῷ.

Διακρίνονται μεταξὺ τῶν Ἁγίων τούτων μορφῶν ὁ Ἐπίσκοπος Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου Ἅγιος Σεραφεὶμ μάρτυς ἐκ Μπεζιούλας Ἀγράφων, ὁ Ὁσιομάρτυς Δαμιανὸς ἐκ Καρύτσης Ἀγράφων, ὁ Ἅγιος Μιχαὴλ ἐκ Γρανίτσης Ἀγράφων, ὁ Ἅγιος Διονύσιος ἐκ Σκλαταίνης Ἀγράφων, πάντες ἐκ τῶν πέριξ χωρίων καταγόμενοι καὶ ἀθλήσαντες ἐν τῇ ἰδίᾳ ταύτῃ περιοχῇ, πολλῶν δὲ καὶ ἀδελφῶν τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς φερομένων.

Πλὴν τῶν τοιχογραφιῶν τούτων, τόσον ἐν τῷ τέμπλῳ, ὅσον καὶ ἐν τῷ Ἱερῷ τοῦ Ναοῦ ὑπάρχει καί τις ἀριθμὸς φορητῶν εἰκόνων ἀξίων ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ μελέτης.

Αἱ τοιχογραφίαι, αἱ φορηταὶ εἰκόνες, τὰ διάφορα λειτουργικὰ σκεύη καὶ ὁ ὅλος καλλιτεχνικὸς διάκοσμος τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς δίδουσι μίαν σαφῆ εἰκόνα τῆς ἐν τῇ θεσσαλικῇ γῇ ἀναπτύξεως τῆς θρησκευτικῆς καλλιτεχνικῆς δραστηριότητος, προσφερούσης τῆς εἰκόνος ταύτης μετὰ τῶν ἰδιαζόντων χαρακτηριστικῶν τῶν ἑτέρων θεσσαλικῶν Μονῶν σοβαρὰς ἀποδείξεις καὶ στοιχεῖα διὰ τὴν μελέτην τοῦ θρησκευτικοῦ καλλιτεχνικοῦ πνεύματος τῆς Θεσσαλίας κατὰ τὴν μεταβυζαντινὴν κυρίως ἐποχήν. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας τοῦ θεσσαλικοῦ λαοῦ περὶ τῶν ἀγώνων αὐτοῦ διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἑλληνικότητα αὐτοῦ πολύτιμος συμβολὴ θὰ προκύψῃ ἐκ τῆς μελέτης τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς.

Ἡ Ἱερὰ αὕτη τῆς Κρυερᾶς Πηγῆς Μονὴ τοῦ τῆς Θεοτόκου Γενεθλίου ἕνεκα τῆς θέσεως καὶ τῆς οἰκονομικῆς αὐτῆς εὐεξίας διεδραμάτισεν σπουδαῖον ρόλον ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἐθνικοῖς ἀγῶσι ἐπρωτοστάτησεν, προσφέρουσα ὑλικὰς βοηθείας καὶ ἠθικὴν συμπαράστασιν τοῖς ἀγωνιζομένοις. Παρέσχε δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ Πολιτείᾳ ἄνδρας ἱκανοὺς καὶ Ποιμένας ἀξίους τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν[4].

Τῶν Ἱερῶν Μονῶν τῆς καθ'ἡμᾶς θεοσώστου ἐπαρχίας μὴ ὑστερουσῶν τῶν ἄλλων Μονῶν τῆς Ἑλλάδος εἰς ἱστορίαν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικήν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀρχαιολογικὴν ἀξίαν, ἐπιτακτικὴ καθίσταται ἡ ἀνάγκη ἐπισκευῶν διὰ τὴν διατήρησιν τῶν ἐν αὐταῖς τοιχογραφιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν κτιριακῶν αὐτῶν συγκροτημάτων, ὡς μνημείων τέχνης οὐχὶ τυχούσης.

Τούτου δὲ προέχει ἡ συνεχὴς καὶ ἐνδελεχὴς μελέτη τῶν ἱερῶν τούτων μνημείων τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὥστε διὰ τῆς μελέτης ταύτης νὰ ὁδηγηθῶμεν εἰς τὴν πλήρη γνῶσιν σημείων πολλάκις σπουδαίων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

3. Ἡ νέα αὕτη πτέρυξ ἐγένετο χρησιμοποιηθέντων ἁπάντων τῶν συγχρόνων μέσων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ οἰκοδομικῆς, κατὰ ρυθμὸν τοιοῦτον, ὥστε οὐδόλως νὰ παραβλάπτεται ὁ καθαρῶς Βυζαντινὸς χαρακτὴρ τοῦ ὅλου συγκροτήματος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ταύτης.

4. Ἀρκετὸν νὰ ἀναφερθῇ ἐνταῦθα ὁ ἐν Ἁγίοις μάρτυς Σεραφεὶμ, ὅστις ἡγούμενος Κορώνης ὤν, ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου καὶ εὗρεν μαρτυρικὸν θάνατον κατὰ τὴν ἐπανάστασιν (1601), μαρτυρήσας ὑπέρ τοῦ λογικοῦ αὐτοῦ ποιμνίου. Ἐν τοῖς μετέπειτα μοναχοῖς τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς ἀναγινώσκομεν τὰ ὀνόματα τοῦ Ἡγουμένου Δαμασκηνοῦ, μετέπειτα Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Ἀντιβασιλέως, Δωροθέου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Μοναχοῦ Κυρίλλου, νῦν Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων, Μοναχοῦ Σεραφείμ, νῦν Μητροπολίτου Ἰωαννίνων.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
20/04/2024 01:36:44 EEST - 3.137.221.163